

U potrazi za identitetom u osobnim posvetama knjižne baštine:

**Istraživački projekt
„Od osobne posvete do SMS-a“**

Korina Udina

OŠ Kostrena
korinau@yahoo.com

Školsko knjižničarstvo spaja tradiciju i svijet znanja. Posredovanje sadržaja najvažnija je uloga školskog knjižničara u obrazovanju mladih. U dimenziji globalizacije školski knjižničar je kompetentni informacijski stručnjak, ali i čuvar digniteta znanja, prenošenja baštinjenog u planetarno zajedništvo. Školski knjižničari imaju kulturološku funkciju u odgoju i obrazovanju mladih. Svojim radom nastoje učenicima osvijestiti intervencije čovjeka u prirodi i u društvu, oplemeniti njihov svijet,

omogućiti im kvalitetnu interakciju prema svim izvorima znanja, otvoriti im sva vrata u traženju informacija, znanja, umjetnosti i tehnologije. Posrednici su znanja i prenositelji kulture iz generacije u generaciju. Ukazivati na kulturni identitet može se na svim razinama u edukaciji: poticanjem svijesti o značaju kulturne baštine, istraživanjem novih modela obrazovanja, poticanjem novih kompetencija i vještina kod mladih. Proces edukacije moguć je uključivanjem u kulturnu okolinu koja ih okružuje, učenjem korištenja posebnih ustanova u kulturi gdje će se čuvana znanja i spoznaje znati pronaći i upotrijebiti u stvaranju novih. Prateći tragove koje su osobe iz povijesti i književnosti ostavljali u svojim knjigama, otkrivajući što im je bilo važno ili kakve su navike imali, potaknut ćemo i svijest o vlastitom kulturnom identitetu. Podcrtana je uloga kognitivne funkcije, one unutarnje dimenzije koja čini čovjeka, a čovjek kulturu.

Za potrebe ovog istraživanja izdvojeno je iz fonda Mažuranićeve knjižnice 20 knjiga slijedeći tradiciju poklanjanja knjige s posvetom u obitelji Mažuranić-Brlić-Ružić, kriterijem poznatih imena i naslova istraživačkom timu, knjižna građa primjerena dobi i obrazovanju u sedmom razredu osnovne škole. Elemente kulturnog identiteta poznate obitelji Mažuranić-Brlić-Ružić dotakli smo u osobnim posvetama koje su pisali članovi obitelji otkrivajući nam svoje odnose, način života, interese za znanost, jezike, obiteljske vrijednosti koje su njegovali, pravila ponašanja kojih su se pridržavali. Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić je od 1946. godine spomenik kulture. Knjižnica u kojoj je provedeno istraživanje sadrži knjige Ivana Mažuranića iz vremena kada je pohađao osnovnu školu, i kasnijeg doba njegovog školovanja, knjige Dimitrije Demetra, Frana Mažuranića, Ivane Brlić Mažuranić. Knjižnica sadrži ukupno oko 10.000 jedinica, a najzastupljenije su knjige iz prava, medicine, umjetnosti, svečane diplome, fotografije, rukopisi, te mnoge druge vrijednosti navedene u katalogu. U Hrvatskoj, Mažuranićeve knjižnica je jedina obiteljska knjižnica u obitelji od prvog dana, otvorena je za javnost posljednjih petnaest godina „da služi za dobrobit društva, znanstvenika i prijatelja“ što uvijek ističe skr-

bitelj Spomeničke knjižnice profesor Theodor de Canziani Jakšić. Upravo je Mažuranićev Zakon o „Pučkih školah i preparandijah“ od 14. listopada 1874. utvrdio da svaka škola mora imati školsku knjižnicu. To je trajna poveznica školskih knjižnica Primorsko-goranske i drugih županija i Spomeničke knjižnice i zbirke Mažuranić-Brlić-Ružić. Susretljivost domaćina Spomeničke knjižnice i zbirke Mažuranić-Brlić-Ružić, profesorice Matilde Ružić i dr. Gilde Solci Ružić, te profesora Theodora de Canziani Jakšića, njihova vještina okupljanja istraživača i organiziranje kulturnih događanja temelj su prijenosa kulturne baštine i kulturnog identiteta mlađim generacijama.

Istraživački projekt organiziran je u fazama. Započet je terenskom nastavom, organiziranim odlaskom u Spomeničku knjižnicu i zbirku Mažuranić-Brlić-Ružić. Osnovne pretpostavke za interes istraživača i pravilno zaključivanje bio je odabir knjiga poznatih imena iz povijesti i povijesti književnosti primjeren programu sedmog razreda osnovne škole. Istraživački tim činilo je devetoro učenika sedmih razreda OŠ Kostrene, profesorica hrvatskoga jezika i književnosti Ina Randić Đorđević, skrbitelj Spomeničke knjižnice Mažuranić-Brlić-Ružić profesor Theodor de Canziani Jakšić i u posljednjoj fazi profesorica likovne kulture i umjetnosti Majda Leskovar. Uz pomoć prof. Theodora de Canziani Jakšića izvršena je analiza 20-tak knjiga iz knjižnog fonda s posvetama. Tehnika istraživanja bila je upitnikom, s obzirom na vrijednost knjiga. Analiza rezultata dobivenih upitnikom obrađena je računalno u školskoj knjižnici. Sinteza i formuliranje zaključaka, kao posljednja faza završena je projekcijom rezultata učenicima, učiteljima i roditeljima, što je uočeno i naučeno, te zanimljivosti istraživanja. Djela analizirana ovim radom nisu povezana autorom već formom odnosa pisaca osobnih posveta i primatelja poruka. Dan je kratak pregled raznih oblika interakcije u odnosima: prijateljski odnosi, roditeljski, obiteljski odnosi (baka - unuku, djed - unuci, nećak - teti itd.), te posvete kao podsjetnik događaja i tomu slično.

Za istraživanje osobnih posveta izdvojene su knjige s osobnim posvetama, primjerice:

- 1) MIKAGLJA, A) GRAMATIKA TALIANSKA UKRATKO ILI KRATAK NAUK ZA NAUČITI LATINSKI JEZIK B) BLAGO JEZIKA SLOVINSKOGA, Loretto, 1649.¹

/Mnogobrojne posvete: „*Ex libris Nobilis Domini Petri Suvic Natus; Mortus est meus figlius andreas poetae zagravia die 18. Januarij Anno 1758.*“/

- 2) Ivan i Antun Mažuranić, RIEČNIK OSMANA GUNDULIĆEVA, unikat – jedan primjerak, 1844.²

/Posveta: *“Ivan Mažuranić Antunu Mažuraniću, U Zagrebu, 28. veljače 1844.”/*

- 3) Rudolf Baumbad, ZLATOROG, Stuttgart und Berlin, 1911.³

/Poklon Ivane Brlić Mažuranić (18.04.1874. – 21.09.1938.) svojoj kćerki Nadi, kasnije udatoj Ružić (31.01.1893. – 2.01.1964.):

“Mojoj Nadici

Na Berlinski put!

Božić 1911.

Mama“/

- 4) Von Ignaz Al. Berlić, GRAMATIK DER ILLIRISCHEN SPRACHE WIE SOLSHE IN DALMATIEN, KROATIEN, SLAWONIEN, BOSNIEN, SERBIEN UND VON DEN ILLIRIEN IN UNGARN GESPROCHEN

---

¹ Sl. 1a, 1b, 1c, 1d, 1e fotografija knjige i posvete u prilogu.

² Sl. 2 u prilogu.

³ Sl. 3a, 3b u prilogu.

WIRD FUR DEUTSCHE, Agram: Gedruet und in verlage bei Franz Suppan, K. K. Buchdrucker und Buchhandler, 1842.⁴

/Posveta: napisala ju je *Ivana Brlić Mažuranić* na srednjoj stranici Gramatike svom unuku *Viktoru Ružiću za završetak III. razreda*; danas ta stranica Gramatike visi kao slika uokvirena i ostakljena na zidu knjižnice/

5) Titus Orbis, GEOGRAPHICUM, Varasini: Typis Joannis Sangilla Regii, 1881.⁵

/Posveta: *Dimitrije Demetar* napisao je posvetu *Antunu Mažuraniću*, bez datuma/

6) Camille Flammarion, LES TERRES DU CIEL, Voyage astronomique sur les autres mondes et description des conditions actuelles de la vie sur les diverses planetes du systeme solaire, Paris: C. Marpon et e Flammarion, 1884.⁶

/Početak najduže i sadržajem najvrjednije osobne posvete koju je napisala *Ivana Brlić Mažuranić* u spomen na trenutak smrti njenog djeda *Ivana Mažuranića*, datira iz otprilike 1933. godine:

„Nekoliko časaka prije svoje smrti izmučen teškom samrtnom borbom, spustio je Ivan Mažuranić svoju glavu nad ovu knjigu, koja je otvorena pred njim ležala.“

Završetak posvete:

„Sunce je granulo u taj tren, palo je na ruku mrtvoga starca – a ja, koja ovo pišem, unuka njegova, tada petnaest godina stara, kleknula sam uz mrtvaca i poljubila sam tu ruku, koja me i danas, kad sam duboko zašla u zrelu dob, vodi kroz život kadgod mu se putevi zamrse.“

Osobne posvete ne upućuju na interakciju s tekstom, već na interakciju s medijem, knjigom. One u knjigama knjižne baštine imaju svoju strukturu, sadržaj, osob-

---

⁴ Sl. 4 u prilogu.

⁵ Sl. 5 u prilogu.

⁶ Sl. 6a, 6b, 6c fotografija najduže osobne posvete u knjizi „Les Terres du Ciel“.

nost u prisnosti poruke, rukopis, jezik i pismo, vrijeme nastanka, razlog. Odabrane osobne posvete govore o odnosima, prijateljstvima i ljubavima ljudi u prošlosti, ple-
tu antropološku nit. Problemska pitanja koja su postavljena u istraživanju našla su
odgovor: Imaju li osobne posvete u obrađenim knjigama Spomeničke knjižnice
Mažuranić-Brlić-Ružić sociološku i kulturološku dimenziju? Mogu li se izdvojiti
specifičnosti jezika i pisma poruka koje nalazimo u knjižnoj kulturnoj baštini kao
elementi kulturnog identiteta? Jesu li knjige s osobnom posvetom čuvari različitih
kulturnih pojavnosti čije ukupnosti predstavljaju kulturni identitet? Kulturni identi-
tet kao identitet grupe, ili kulture, kao nova forma identifikacije, u ovom kontekstu
prenosi se spoznajom o tome kako su živjele znamenite ličnosti grada Rijeke, osobe
iz susjedstva u prošlosti. Gledano tom formom pojedinac se dijeli u niz različitih
kulturnih identifikatora: prema mjestu, spolu, povijesti, nacionalnosti, jeziku, vjer-
skom uvjerenju. Za osobne posvete u knjižnoj baštini koristilo se je kao pokazate-
lje: autentičnost, jezik, znakovi-pismo, kronološka povezanost, vremenske odredni-
ce, odnosi, vrsta knjižne građe. Analiza podataka o osobnim posvetama obuhvaćala
je od datuma posvete, prigode, jezika, broja znakova, pisma, do toga jesu li autor
posvete i osoba kome je namijenjena u rodu ili prijatelji. Najvrjednija je osobna or-
ganizacija sadržaja posveta koja je najrazličitija. Ističe vlastitost, identitet pisca oso-
bne posvete i primatelja. Dopunjena poviješću tih osoba, obrazovanjem osoba,
vremena, njihova položaja u društvu, poruka-posveta dopire do čitatelja kao frag-
mentirani identitet. „Jezik je fleksibilan i otvoren za individualne jezične izričaje“⁷,
za osobne jezične stilove. Raščlanjivati jezik znači ulaziti u određenu jezičnu zajed-
nicu, istovremeno u individualno i društveno iskustvo. Jezik je ključni element kul-
turnog identiteta. Dakle, baštinjeno u osobnim posvetama obrađene knjižne baštine
prepoznavamo kao razlikovne elemente kulturnog identiteta. Projekcija rezultata is-
traživanja, koje je trajalo od 15. listopada do 15. studenog 2012., organizirana je kao

---

⁷ Gvozden Flego, Bilješke uz pojam identiteta, <http://tripalo.hr/knjige/NacIdent/flego.pdf> (10.04.2013.).

kulturni događaj otvoren za građane, roditelje, učitelje, učenike u školskoj knjižnici OŠ Kostrena izložbom „Knjige s posvetom“ na Dan Sv. Lucije 13. 12. 2012. Prikupljene su za tu priliku knjige s posvetom učenika i učitelja škole. Tim učenika tijekom izložbe predstavio je posjetiteljima svoja saznanja. Za evaluaciju istraživačkog projekta otvorena je „Knjiga posveta“ u koju su svoje posvete - dojmove upisivali posjetitelji izložbe.

Osobne posvete koje su svoj najveći zamah imale u vrijeme opismenjavanja, tiskanja knjiga, čitanja i poklanjanja, prije 200 godina, do danas su sačuvale osobnost, prisnost, vlastitost kao identitet, kulturni identitet. Medij za razmjenu poruka posveta mijenja se devedesetih godina. Prva tehnička implementacija *Short Mesage Systema* nastala je 1983. godine, a u nekim mrežama pojavila se je prvi put 1990. godine, aplikacija je bila namijenjena vrlo uskim potrebama mrežne signalizacije. Nokia je 2000. godine promijenila način komunikacije implementacijom 8-bitnog protokola. „SMS poruke su doživjele doslovno eksploziju uporabe u Europi već nakon prvih godina postojanja, a do 2000. godine komunikacija tekstualnim porukama proširila se diljem svijeta da bi 2010. godina ukupna brojka poslanih SMS poruka bila preko 6 trilijuna (6 tisuća milijardi). Do današnjeg dana pretpostavlja se da je ta brojka prešla i 8 trilijuna poslanih poruka“⁸. Short Mesage System zamjenjuje osobne posvete u knjigama, čestitke, pisma. Deset godina kasnije, 2011. godine, *Autography* LLC u St. Petersburgu, na Floridi patentira metodu za umetanje autograma ili osobnih posveta u eBook. Promocija aplikacije *Autography* ponovno mijenja medij pisanja osobnih poruka. Godine 2013. svjedočimo tiskanju personalizirane knjige u 3D tehnici. Način komunikacije koji je svoj razvojni tijek započeo prije 200 godina, a koji je prije 20 godina naprednom tehnologijom promijenio medij, od osobnih posveta pretvorio se u javno dostupni dijalog.

---

⁸ Tomislav Buza, Prva SMS poruka navršava punih 20 godina, buzz.hr, <http://buzz.hr/2012/12/03/prva-sms-poruka-navrsava-punih-20-godina/> (10.04.2013.).

Razvojem tehnologije, razmjena osobnih poruka postaje digitalna, time javna, manje prisna, mijenja se jezik i pismo, komunikacija se događa kraticama za koje se tiskaju rječnici, bez pravopisne točnosti, bez karakterističnog poetskog formuliranja. Tu mijenu ne možemo vrjednovati boljom ili lošijom u odnosu na baštinjeno, tehnološki je drukčije koncipirana, ali potreba razmijene poruka i dalje postoji, samo su oblik i medij drukčiji. Potreba za komunikacijom osobnim porukama i posvetama mijenjanjem medija nije prestala. Mada je diskutabilno što nas određuje, prošlost, sadašnjost ili budućnost, ili „konzervativno uvjerenje da je prošlost odredbena za ljudsko biće“⁹, za misli, osjećaje ili odluke o sebi i drugima, određuje li nas ono što smo bili ili ono što želimo postati, nedvojbeno je da prošlost zrcali u sadašnjosti i o našem izboru ovisi hoćemo li je projicirati u budućnost.

Literatura

Buza, Tomislav, *Prva SMS poruka navršava punih 20 godina*, [citirano 10. 04. 2013.]. Dostupno na: <http://buzz.hr/2012/12/03/prva-sms-poruka-navrsava-punih-20-godina/>

Čolić, Snježana, *Kultura i povijest/ Socio-kulturno antropološki aspekti hijerarhizacije kulture*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2002.

Flego, Gvozden, *Bilješke uz pojam identiteta* [citirano 10. 04. 2013.]. Dostupno na: <http://tripalo.hr/knjige/NacIdent/flego.pdf>

Jakšić, Theodor de Canziani, *Spomenička knjižnica Ivana Mažuranića* [citirano 10. 04. 2013.] Dostupno na: http://www.villaruzic.hr/biblioteke_m.html

---

⁹ Gvozden Flego, *Bilješke uz pojam identiteta*, <http://tripalo.hr/knjige/NacIdent/flego.pdf>, str. 50-60. (10.04.2013.).

Velagić, Zoran, Čitatelji, knjige i tekstovi: oblici interakcije [citirano 10. 04. 2013.]. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/index.php?>

Prilozi:

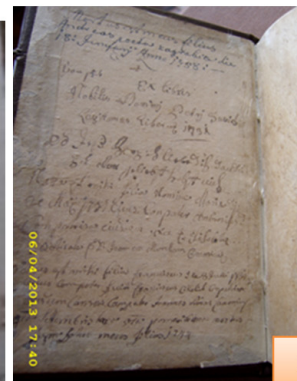
fotografije knjiga s posvetom iz Spomeničke knjižnice i zbirke Mažuranić-Brlić-Ružić

1a

1b

1c

1d

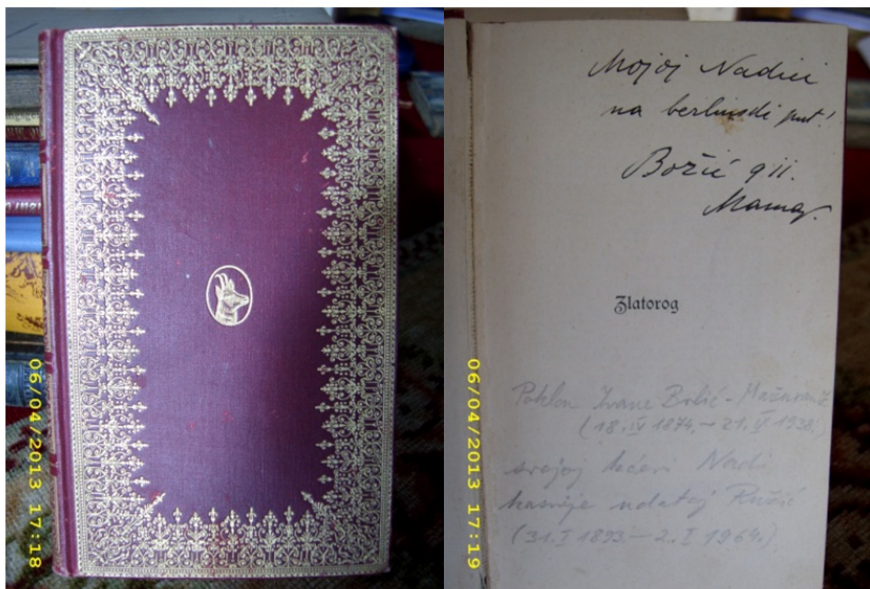

1e

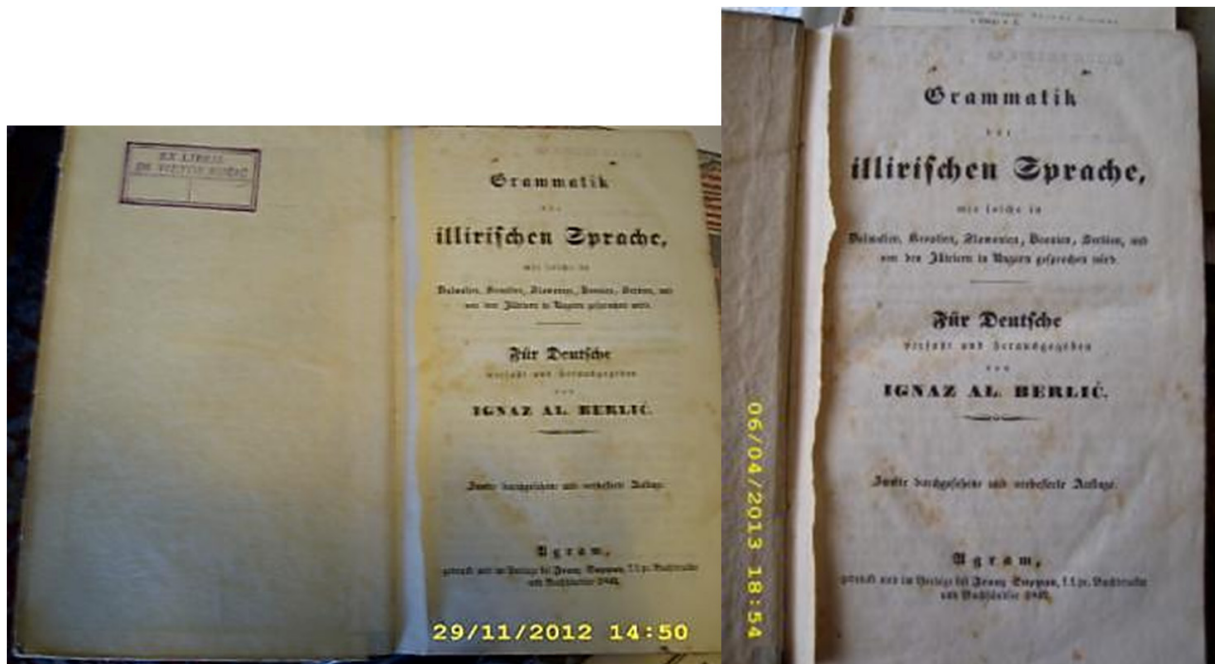
Sl. 1a, 1b, 1c, 1d, 1e Mikaglja, Gramatika Talianska ukratko ili kratak nauk za naučiti latinski jezik, b) Blago jezika slovenskoga, Loreto, 1649. (Ormar: D; polica: VI.; broj na polici: 1; tekući broj: 1792; Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić)

Sl. 2 Ivan i Antun Mažuranić, OSMANA GUNDULIĆEVA RIEČNIK, unikat – jedan primjerak, 1844. (Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić)

Sl. 3a, 3b Rudolf Baumbad, Zlatorog, Stuttgart und Berlin, 1911. (Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić)

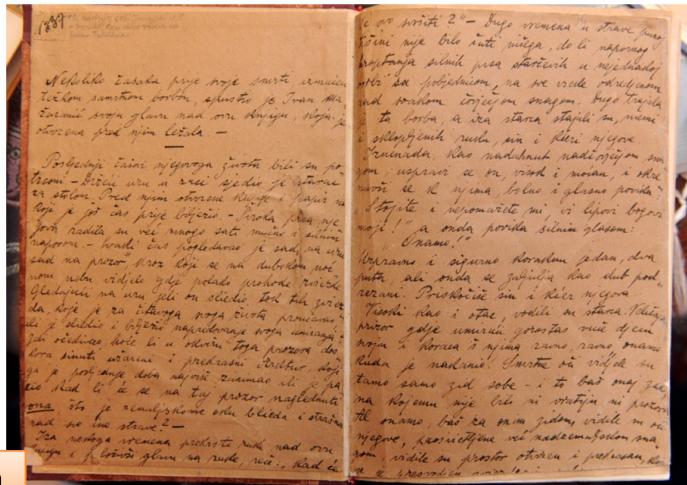

Sl. 4a, 4b Von Ignaz Al. Berlić, GRAMMATIK DER ILLIRISCHEN SPRACHE WIE SOLSHE IN DALMATIEN, KROATIEN, SLAWONIEN, BOSNIEN, SERBIEN UND VON DEN ILLIRIEN IN UNGARN GESPROCHEN WIRD FÜR DEUTSCHE, Agram: Gedruckt und in verlage bei Franz Suppan, K. K. Buchdrucker und Buchhandler, 1842. (Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Berlić-Ružić)

Sl. 5 Titus Orbis, GEOGRAPHICUM, Varasini: Typis Joannis Sangilla Regii, 1881. (Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić)

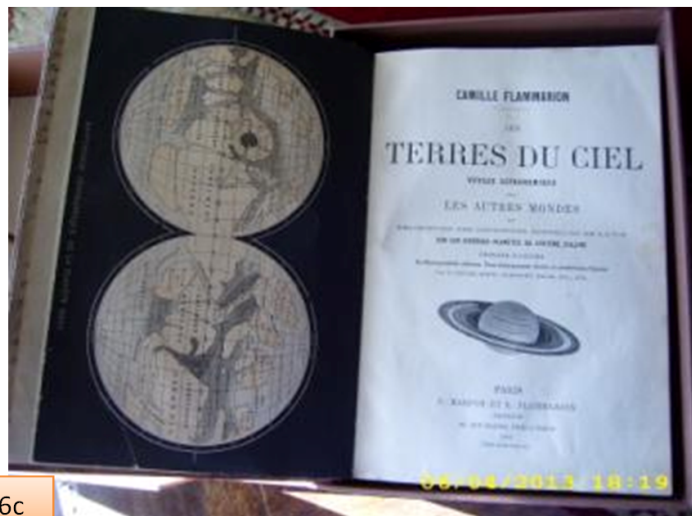

6a

6b

6c

Sl. 6a, 6b, 6c Camille Flammarion, LES TERRES DU CIEL, Voyage astronomique sur les autres mondes et description des conditions actuelles de la vie sur les diverses planetes du systeme solaire, Paris: C. Marpon et e Flammarion, 1884. (Spomenička knjižnica i zbirka Mažuranić-Brlić-Ružić)